

Mottagare

Barn- och utbildningsnämnden

Rapport. Diskrepans mellan betyg och resultat på nationella prov i grundskolan

Förlag till beslut

- Informationen tas emot
- Från och med 2026 lämnas den årliga rapporten med analys av vårterminens resultat vid nämndens sammanträde i oktober.

Sammanfattning

Statistiken över relationen mellan nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 visar att avvikelser förekommer i samtliga ämnen, men att mönstren skiljer sig åt mellan skolor, ämnen och elevgrupper. Jämförelsen med riket visar att Gotlands resultat 2025 inte följer en enhetlig trend: svenska och engelska ligger tydligt under rikssnittet, medan matematik ligger något över. Skillnaderna är dock relativt små och resultaten över tid varierar, vilket innebär att de inte bör tolkas som systematiska mönster på huvudmannanivå.

Figurerna som redovisas visar att många elever har slutbetyg som överensstämmer med deras NP-resultat, men att det även finns en andel elever med högre slutbetyg än provbetyg. Dessa avvikelser kan ha flera orsaker och speglar inte nödvändigtvis bristande likvärdighet, eftersom statistiken endast visar det första registrerade NP-resultatet och inte fångar kompletterande bedömningsunderlag, omprövningar eller andra professionella bedömningsprocesser. Variationerna mellan skolor påverkas också av elevgruppernas storlek, där särskilt små enheter får större utslag i statistiken av enskilda resultat.

Sammantaget bedöms statistiken vara ett viktigt övergripande underlag, men den behöver alltid kompletteras med skolornas egna analyser för att ge en rättvisande bild av betygssprocessen. För att stärka detta arbete föreslås att återrapporteringen av relationen mellan nationella prov och slutbetyg fortsatt sker årligen, men flyttas till oktober månads nämndsammanträde så att skolorna ges bättre förutsättningar att genomföra och dokumentera systematiska lokala analyser.

Ärendebeskrivning

Likvärdig betygssättning är en grundläggande princip i det nationella styrsystemet. Trots detta har både Skolverket och oberoende forskare under lång tid visat att relationen mellan nationella prov och slutbetyg varierar

betydligt mellan skolor och ämnen, vilket skapar risker för olikvärdighet. De nationella proven har successivt fått en tydligare roll som stöd vid betygssättning, samtidigt som lärare alltid ska väga in fler delar av elevens kunskaper än vad ett enskilt provresultat kan fånga. Detta innebär att en fullständig överensstämmelse mellan betyg och provresultat varken är realistisk eller eftersträvarsvärd, men att mönster av större avvikelser måste förstås i sitt sammanhang.

I den statistik som utbildnings- och arbetslivsförvaltningen sammanställer och som redovisas här visas relationen mellan resultat på nationella prov (NP) och slutbetyg i figurer med tre kategorier: betyg högre än NP-resultatet (rött), betyg likvärdigt NP (grönt) eller betyg lägre än NP (grått). Figurerna syftar till att ge en översiktlig bild av hur betygsprocessen förhåller sig till det nationella provet i den kommunala skolan på Gotland, och är ett viktigt stöd i huvudmannens kvalitetsarbete.

Ämne		Kön	2022	2023	2024	2025
Elever i åk 9 som fått ett högre betyg än provbetyg för ämnesprov i svenska	Gotland	Totalt	33,6	34,2	34,6	24,9
		Tjejer	32,9	32,2	42,2	29,8
		Killar	34,4	35,7	27,5	20,9
	Riket	Totalt	36,5	29,3	32,5	31,9
		Tjejer	-	33,4	35,9	35,7
		Killar	-	25,4	29,4	28,3
Elever i år 9 som fått ett högre betyg än provbetyg för ämnesprov i matematik	Gotland	Totalt	42,4	27,9	20,6	29,3
		Tjejer	49,3	31,7	24,1	33,6
		Killar	35,3	24,3	17,5	25,6
	Riket	Totalt	35,6	25,1	24,8	27,1
		Tjejer	-	28,2	27,7	31,7
		Killar	-	22,3	22,1	22,9
Elever i åk 9 som fått högre betyg än provbetyg i ämnesprov för engelska	Gotland	Totalt	14,7	12,7	13,8	3,5
		Tjejer	17,6	16,3	14,7	3,9
		Killar	11,5	9,4	13,1	3,1
	Riket	Totalt	10,4	9,6	10,7	10,4
		Tjejer	-	11,2	13,0	12,4
		Killar	-	8,2	8,7	8,6

I tabellen ovan redovisas resultatet i andel (%) för Gotland, jämfört med riket. Siffror för killar och tjejer 2022, för riket finns inte tillgängliga. Källa: Kolada

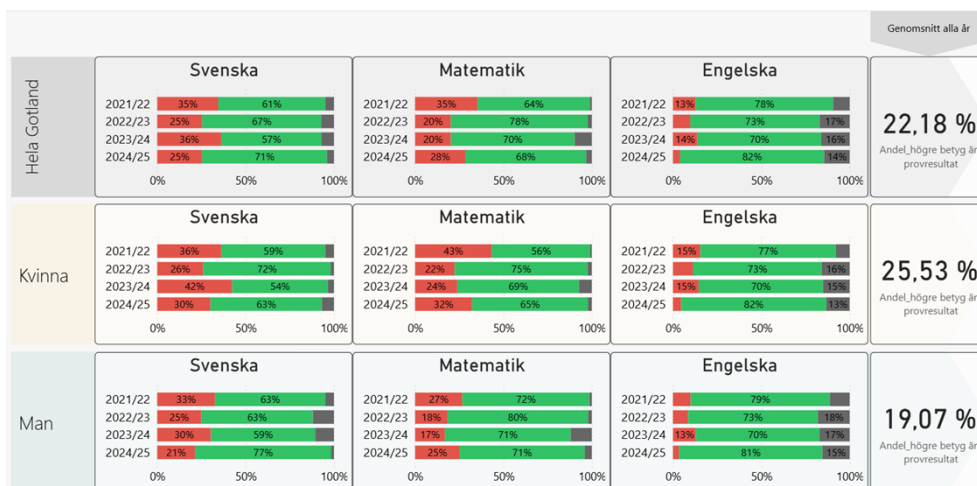
Jämförelsen med riket i tabellen ovan visar att resultat i kommunala skolan på Gotland utvecklas olika i de tre ämnena, och att nivåerna 2025 skiljer sig åt beroende på ämne.

I svenska har Gotland tidigare legat nära rikets nivåer, men 2025 minskar andelen elever som fått högre betyg än provbetyg tydligt på Gotland (24,9 procent) samtidigt som nivån i riket ligger kvar högre (31,9 procent). Det innebär att Gotland 2025 ligger klart under rikssnittet. I matematik har Gotlands resultat varierat mer över åren. 2025 ligger Gotland på 29,3 procent och riket på 27,1 procent. Skillnaden är liten, men innebär att Gotland detta år har en något högre andel avvikelser än riket. I engelska har Gotland tidigare legat över riket, men 2025 sker en stor förändring. Gotland sjunker till 3,5

procent, vilket är betydligt lägre än rikets 10,4 procent. Detta markerar en tydlig nedgång relativt både de egna tidigare nivåerna och rikssnittet.

Sammanfattningsvis visar utvecklingen fram till 2025 att Gotland inte följer en enhetlig trend i relation till riket. Svenska och engelska ligger tydligt under rikets nivå 2025, medan matematik ligger något över. Skillnaderna är dock relativt små, och resultaten bör därför tolkas tillsammans med skolornas lokala analyser snarare än som uttryck för systematiska mönster på huvudmannanivå.

Diagrammen ovan visar elever i år 9 inom de kommunala skolorna på Gotland, totalt och uppdelat på ämne och kön. Rött = högre betyg än provbetyg, grönt = samma betyg som provbetyg och grått = lägre betyg än provbetyg.

Diagrammen ovan visar ett samlat resultat för årskurs 9 i de kommunala skolorna på Gotland och illustrerar NP-resultatet i relation till slutbetyget i svenska, matematik och engelska. Avvikelser förekommer i alla ämnen, både i form av högre och lägre betyg än provresultatet. En tydlig iakttagelse är att en relativt stor andel elever har betyg som ligger i linje med NP-resultatet, vilket tyder på att det nationella provet fyller sin funktion som stöd i bedömningen. Samtidigt finns en märkbar andel elever i de röda fälten, där betyget är högre än NP-resultatet. Detta kan vid en första anblick antyda att betygsättningen i vissa fall ligger över provets indikation.

Det är dock viktigt att informationen tolkas med försiktighet. Den visar enbart relationen mellan två datapunkter: det NP-resultat som initialt registrerats i Edlevo och det slutbetyg som läraren fastställt. Figuren visar inte om eleven senare fått ett nytt bedömningsunderlag, till exempel genom ett omprövat prov efter lovskola, eller om eleven fått intensifierat stöd som möjliggjort ytterligare visade kunskaper. Därför kan figuren ge en förenklad bild av en betydligt mer komplex betygsprocess och bör därför alltid kompletteras med skolans egen analys.

Diagrammen ovan visar elever i år 9 inom de kommunala skolorna på Gotland, uppdelat på ämne och skola. Rött = högre betyg än provbetyg, grönt = samma betyg som provbetyg och grått = lägre betyg än provbetyg.

Diagrammen ovan visar relationen mellan nationella prov och slutbetyg per ämne och skola. Avvikelser förekommer i båda riktningar och mönstren varierar mellan både ämnen och enheter. I vissa ämnen framträder en större andel elever med betyg som överstiger NP-resultatet, medan andra ämnen visar en högre grad av överensstämmelse. Variationerna mellan skolor är också tydliga, där vissa skolor uppvisar relativt små skillnader mellan NP och betyg, medan andra har en större andel elever i kategorin där betyget är högre än provresultatet. Detta är i linje med både forskning och nationella analyser som visar att relationen mellan NP och betyg påverkas av flera faktorer, däribland lokala bedömningsprocesser, stödsatser, undervisningens upplägg och elevernas möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

En ytterligare aspekt som blir tydlig i figurerna är att variationen generellt är större på mindre enheter. När elevunderlaget är begränsat får varje enskilt resultat ett proportionellt större genomslag i statistiken, vilket kan skapa en bild

av större avvikelse än vad som skulle framträda i en större grupp. Det innebär att tolkningen av figurerna behöver ske med särskild hänsyn till elevgruppens storlek.

Samtidigt måste figurerna läsas med medvetenhet om datamaterialets begränsningar. Visualiseringarna bygger enbart på det första registrerade NP-resultatet och fångar inte om elever senare fått kompletterande bedömningsunderlag, genomfört nytt prov, deltagit i lovskola eller på annat sätt visat nya kunskaper som ligger till grund för lärarens samlade bedömning. Därför kan figurerna ge en förenklad bild av komplexiteten i betygsprocessen och riskerar att överskatta omfattningen av avvikelser om de inte kompletteras med skolornas egna analyser.

Bedömning

Sammantaget visar utvecklingen fram till 2025 att den kommunala skolan på Gotland inte följer en enhetlig trend i relation till riket. Svenska och engelska ligger tydligt under rikets nivå 2025, medan matematik ligger något över, men skillnaderna är relativt små. Resultaten bör därför främst tolkas i ljuset av mer systematiska lokala analyser som beskrivits i ärendebeskrivningen, eftersom statistiken i sig inte fångar kompletterande bedömningsunderlag, omprövningar eller andra kvalitativa faktorer som påverkar betygssättningen.

Mot bakgrund av detta bedöms att statistiken är ett värdefullt övergripande underlag för huvudmannen, men att den inte ensamt kan användas för att dra slutsatser om likvärdig betygssättning. För att stärka huvudmannens analys och ge skolorna rimliga förutsättningar att genomföra systematiska lokala analyser föreslås att återrapporteringen av relationen mellan nationella prov och betyg fortsatt sker årligen men till oktober månads nämndsammanträde. Detta skapar både bättre tid för skolorna att genomföra och dokumentera sina analyser och en mer ändamålsenlig cykel för förvaltningens samlade uppföljning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, 2025-12-09

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Hanna Thunholm
Avdelningschef grundskolan